

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن و عترت بنی بر علم و تعلّم

گردآورنده: شیخ عباس خدایه

سرشناسه	خدائی، عباس، ۱۳۲۹، - گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	قرآن و عبرت مبنی بر علم و تعلم / گردآورنده عباس خدایی.
مشخصات نشر	تهران: پیام آزادی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۳۰۲-۹۲۲-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	قرآن - اخلاق
موضوع	قرآن - بررسی و شناخت
موضوع	اخلاق اسلامی - جنبه های قرآنی
رده بندی کنگ	۱۳۹۱ ق ۴ / خ ۴۴ / ۱۰۳/۳ BP
رده بندی ری	۲۹۷/۱۵۹
شماره ثبت کتاب ملی	۲۸۱۵۶۷۸

انتشارات پیام آزادی

نویسنده: شیخ عباس خدایی
تدوین و تصحیح: محسن غفاری
ناشر: انتشارات پیام آزادی
حروفنگاری: والفصل نوferستی
چاپ اول: ۱۳۹۱
شمارگان: ۳۰۰ نسخه
چاپخانه: قیانی

نشانی: خیابان جمهوری اسلامی - بین بهارستان و استقلال
کوچه شهید مظفری - بن بست یکم - پلاک ۲ - کدپستی ۱۶۸۱۳۴۱۵
تلفن: ۳۳۹۰۵۵۱۵ - ۳۳۹۳۶۲۹۴ - نمابر: ۳۳۹۳۵۷۶۱

W W W.Payambooks.com
Email: Zamani244@yahoo.com

قیمت: ۵۵۰۰ تومان

دعا و نیایش هنگام تلاوت قرآن

قالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: «اغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ».^۱
امیرالمؤمنین عليه السلام فرمود: «هنگام تلاوت قرآن مجید غنیمت بشمارید دعا و نیایش را».

دعای ختم قرآن

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا بِكُلِّ حَرْفٍ مِنَ الْقُرْآنِ حَلَاوَةً، وَ بِكُلِّ جُزْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ جَزَاءً، اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا بِالْأَلِفِ أُلْفَةً، وَ بِالْبَاءِ بَرَكَهً، وَ بِالثَّاءِ ثَوْبَةً، وَ بِالتَّاءِ ثَوَابًا، وَ بِالْجِيمِ جَدًّا، وَ بِالْحَاءِ حِكْمَةً، وَ بِالخَاءِ خَيْرًا، وَ بِالدَّالِّ دَلِيلًا، وَ بِذَالِ ذُكَاةٍ، وَ بِالسَّادِ رَحْمَةً، وَ بِزَاةٍ زَكَاةً، وَ بِالسِّينِ سَعَادَةً، وَ بِالشَّيْنِ شِفَاءً، وَ بِالصَّادِ صِدْقًا، وَ بِالضَّادِ ضِيَاءً، وَ بِالطَّاءِ طَرَاوَةً، وَ بِالظَّاءِ ظَفَرًا، وَ بِالْعَيْنِ عِلْمًا، وَ بِالْغَيْنِ غِنًى، وَ بِالْفَاءِ فَلَاحًا، وَ بِالْقَافِ قُوَّةً، وَ بِالْكَافِ كَرَامَةً، وَ بِاللَّامِ لُطْفًا، وَ بِالْمِيمِ مَعْزُطَةً، وَ بِالنُّونِ نُورًا، وَ بِالْوَاوِ وَصْلَةً، وَ بِالْهَاءِ هِدَايَةً، وَ بِالْيَاءِ يَمِينًا، اللَّهُمَّ أَنْفَعْنَا بِالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ، وَ أَرْفَعْنَا بِالْآيَاتِ وَ الذِّكْرِ الْحَكِيمِ، وَ ثَقِّلْ بِمُقَرَّاتِنَا، وَ تَجَاوَزْ عَنَّا مَا كَانَ فِي تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ مِنْ خَطَاٍ أَوْ نِسْيَانٍ وَ شَرٍّ وَ رِيَاءٍ وَ الْعُجْبِ وَ الْغُرُورِ، وَ وَفَّقْنَا لِلْعَمَلِ بِهِ بِالْإِخْلَاصِ وَ صِدْقِ النِّيَّةِ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ».^۲

۱. اصول کافی، ج ۴، ص ۲۲۷، ح ۳۱۰۱.

۲. از منشأ قرآء قدیم، از انشاء های قاریان قدیم.

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۳۷	مدخل
۱۵	بخش اول: قرآن مبنی بر علم و تعلم
۱۷	منزلت قرآن
۲۲	فضیلت تعلیم و تلاوت قرآن
۳۴	آثار تلاوت قرآن
۳۷	نزول قرآن و اهل بیت علیهم السلام
۴۳	صوت و لحن قرآن
۴۷	بهار قرآن
۴۹	گلایه قرآن
۵۲	تفسیر به رأی
۵۳	فضیلت بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۵۷	فضیلت سوره های قرآن
۶۴	نوادر احادیث قرآن
۶۹	بخش دوم: عترت مبنی بر علم و تعلم
۷۱	مقدمه
۷۹	اقسام علوم
۸۰	منزلت علم و دانش
۸۹	آفرینش انسان

توحید مفضل، دوره ی جنین، تولد انسان	۹۰
شناخت دین مبین اسلام مبنی بر علم و تعلّم از نظر قرآن و عترت	۹۵
شناخت توحید	۹۷
فضیلت علم و عالم در دین و عترت نبوی	۱۰۰
باب توحید و شناخت اصول دین	۱۱۴
شرح اصول پنج گانه؛ عدل الهی	۱۱۵
نبوت	۱۱۸
امامت و ولایت	۱۱۹
ماده: روز قیامت	۱۲۱
در فضیلت امر بالمعروف و نهی عن المنکر (ع)	۱۳۲
زبان و گفتار در آریس خیر و شر	۱۳۷
باب کذب و سب	۱۴۰
باب غیبت و عقوبت آن	۱۵۲
باب بُهتان و تهمت	۱۵۷
باب گناهان و معاصی	۱۶۱
شیطان و وسوسه های او	۱۶۶
در مذمت شرب خمر و مشروبات الکلی	۱۶۷
باب قمار و قماربازی	۱۷۴
باب ایمان و اخلاق حسنه احکام، اخلاق، اعتقادات	۱۷۸
درجات ایمان	۱۸۱
درجات یقین	۱۸۳
شناخت عجب	۱۸۸
شناخت نفس اماره	۱۹۳
شناخت کبر و تکبر	۲۰۰
شناخت غرور	۲۰۳
شناخت تواضع	۲۰۷
پیرامون شرک	۲۱۱
شرک جلی، شرک خفی	۲۱۲

۲۱۷	نکومش رياء در احاديث
۲۱۹	شناخت اخلاص
۲۲۵	شناخت حسد
۲۲۷	شناخت خشم و غضب
۲۳۰	صورت دنيای مذمومه و صفات و رزائل نفسانی و اخلاقی آن
۲۳۲	دنيای ممدوحه
۲۳۴	مکارم اخلاق
۲۳۴	۱- شناخت حسن خلق
۲۳۷	۲- شناخت کظم غیظ
۲۳۸	۳- شناخت عمر و بخشش
۲۳۹	۴- شناخت حلم و بردباری
۲۴۱	۵- شناخت صبر
۲۴۴	۶- شناخت تولد
۲۴۶	۷- شناخت قناعت
۲۴۷	۸- شناخت سخاوت و بخور
۲۵۰	۹- شناخت عدل و انصاف
۲۵۲	۱۰- شناخت شرم و حياء
۲۵۶	۱۱- شناخت صلہ رحم
۲۵۸	۱۲- نيکی به پدر و مادر
۲۶۲	خاتمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَلَمْ نُدُلَّكَ الْكَوْكَبَ الَّذِي عَظَّمَ الْأِنْسَانُ مَا لَمْ يَعْلَمْ

مقدمه:

حمد بی پایان سزاوار یک معبود بی همتا است که آخرین کتاب مقدس آسمانی خود قرآن مجید را که افضل و اعلم تمام کتب شریف آسمانی و حاوی همه علوم آنهاست بر قلب مقدس و منور اعلم و افضل جمیع رُسل و پیامبران، خاتم النبیین محمد ﷺ نازل فرمود. و نفرین بر اعداء و دوستان و پیروان دشمنان آنان باد.

و اما بعد. رسول اکرم ﷺ درباره ی قداست و عظمت و شرافت قرآن می فرماید: «عَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ، فَاتَّخِذُوهُ إِمَامًا وَ فَائِدًا فَإِنَّهُ كَلَامُ رَبِّ الْعَالَمِينَ الَّذِي هُوَ مِنْهُ وَ إِلَيْهِ يَعُودُ، فَأَمِنُوا بِمُتَشَابِهِهِ وَ اعْتَبِرُوا بِأَمْثَالِهِ»^۱.

۱. نهج الفصاحه، ح ۱۹۷۹.

«با قرآن مأنوس شوید و به آن متمسک شوید و آن را پیشوا و رهبر خویش قرار دهید که قرآن گفتار خدای جهانیان است، که از اوست و به سوی او باز می‌گردد. به متشابهات آن ایمان داشته باشید و از مثل‌های آن درس و عبرت بگیرید».

و اما علامه طباطبائی رحمته الله مفسر کبیر قرآن در تجلیل از قرآن کریم فرموده: تحلیل و تمجیدی که قرآن مجید از علم و دانش نموده نظیر آن در هیچ کتاب آسمانی دیگر یافت نمی‌شود.

قرآن مجید در آمده‌ها آیه شریفه به طرق مختلفه نام علم و دانش را به میان آورده در اش‌تر آن‌ها در مقام بزرگ داشت آن می‌باشد. خداوند متعال در مقام است‌گذاری انسان می‌فرماید:

«عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا أَمْ يَعْلَمُ»^۱

«به انسان چیزی را که نمی‌دانست یاد داد».

و باز می‌فرماید: «يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ»^۲.

«خداوند مقام کسانی را که ایمان آورده‌اند و اهل ایمان هستند، و دانشمندان عالم را که به آنان علم داده شده در دو جهان چندین درجه رفیع و بلند می‌گرداند».

و بالاخره می‌فرماید: «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ»^۳.

«آیا - گمان می‌کنید - کسانی که دارای علم و دانش هستند با کسانی که

۲. مجادله (۵۸)، آیه ۱۱.

۱. علق (۹۶)، آیه ۵.

۳. زمر (۳۹)، آیه ۹.

فاقد علم و دانش می‌باشند، برابرنند؟ هرگز این دو با هم مساوی نیستند. آیات قرآنی در این باره بسیار است و در حدیث پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اهل بیت علیهم السلام که تالی کتاب خداست اخباری شمار در این باب وارد شده.

از جمله رسول اکرم صلی الله علیه و آله ضمن جملات گهرباری فرمودند: «يَا أَيُّهَا طَائِعُ اللَّهِ وَ يُعْبَدُ، وَ بِالْعِلْمِ يُعْرِفُ اللَّهُ وَ يُؤَخِّدُ، وَ بِهِ تُوصَلُ الْأَرْحَامُ وَ بِهِ يُعْرِفُ الْحَلَالُ وَ الْحَرَامُ»^۱.
به واسطه‌ی علم و دانش است که خداوند اطاعت و عبادت می‌شود، و به وسیله‌ی علم و دانش معرفت الهی و یگانگی خداوند شناخته و صله‌ی رحم و ارتباط خویش و بند انجام، و حلال و حرام الهی شناخته می‌گردد.

و به این ترتیب به تعلم علوم طبیعی، ریاضی (و نجومی) و فلسفی و فنون ادبی و بالاخره همه‌ی علوم که در دسترس فکر انسانی است و تعلم آن‌ها به نفع جهان بشری و سعادت بخش ناممکن‌سازی می‌باشد دعوت می‌کند.

آری قرآن مجید به این علوم دعوت می‌کند به این شیب که به حق و حقیقت ره‌نما قرار گیرند و جهان‌بینی را که سر لوحه‌ی آن خداشناسی می‌باشد در بر داشته باشد و گرنه علمی که انسان را سرگرم خود ساختن از شناختن حق و حقیقت باز دارد در قاموس قرآن مجید با جهل مترادف است. خدای متعال می‌فرماید:

۱. تحف العقول، ص ۲۹؛ بحار، ج ۱، ص ۱۶۶.

«يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ».^۱
 «و اکثر - مردم - به اُمور ظاهری زندگی دنیا آگاهند و از عالم آخرت -
 و وعده‌ی ثواب و عقاب حق - به کلی بی‌خبر و غافلند».

و می‌فرماید: «أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ
 وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَغَلَّبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ
 غَدِ الْآخِرَةِ».^۲

آیا می‌بینی که هر کس هوی نفس را خدای خود قرار دهد پس از آن
 که حجت خدا بر او تمام شده باشد، خداوند او را از راه هدایت باز داشته،
 بر دل و گوش او مهر نهاده و بر چشم او پرده ظلمت می‌کشد، پس کیست
 که پس از خدا ببرد چنان‌که بی‌راهدایت و راهنمایی کند».
 لذا قرآن کریم با ترمیماتی که به تعلّم علوم مختلفه نموده خود متصدی
 تعلیم یک دوره کامل از مباحث الهیه و کلیات اخلاق و فقه اسلامی
 گردیده است.^۳

عباس خدایی

۲. جاثیه (۴۵)، آیه‌ی ۲۳.

۱. روم (۳۰)، آیه‌ی ۷.

۳. قرآن در اسلام، ص ۱۰۶، علامه سید محمد حسین طباطبائی رحمته‌الله.

مدخل:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَ النَّبِيُّ: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ السَّيِّئَ مَا إِن تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا
بَعْدِي أَبَدًا، كِتَابَ اللَّهِ وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا
عَلَى الْحَوْضِ»^۱

نبی اکرم ﷺ فرمود: «من دو چیز بزرگ و گرانها در میان شما به ودیعه
و امانت باقی می گذارم که اگر بدان متمسک شوید هرگز گمراه نخواهید
شد، ۱- کتاب خدا، قرآن کریم، ۲- عترت و اهل بیت من هستند و این دو
امانت هرگز از یکدیگر جدا نمی شوند تا این که روز قیامت بر سر حوض
کوثر بر من وارد شوند».

و به تعبیری بر سر حوض کوثر از برخورد و رفتار اُمت مسلمان با این

۱. بحار، ج ۲۳، ص ۱۴۱، ۱۳۴، ۱۳۲؛ کمال الدین، ج ۱، باب ۲۲.

دو ودیعه نفیس و ارزشمند، و بزرگ و وزین خبر دهند.
اکنون به عون و توفیق الله تعالی، و حول و قوه پروردگار، و با عدم
بضاعت و ناتوانی این بنده، کتاب حاضر در دو بخش:
بخش اول: قرآن مبنی بر علم و تعلّم.
بخش دوم: عترت مبنی بر علم و تعلّم.
به انجام رسیده، نام‌گذاری شده، و در دسترس خوانندگان گرامی قرار
می‌گیرد. باشد که از دعای خیر شما، این پدر پیر بهره‌مند گردد.

انشاءالله